

نقش صلح در تثبیت و تقویت کرامت و هویت بشری و انعکاس آن در نقاشی‌های دوران انقلاب مشروطه

چکیده

مقوله صلح را باید یکی از مقولات مهم در حیطه حقوق بین‌الملل و حتی حقوق داخلی کشورها دانست که در اسناد آموزش حقوق بشری جایگاه خاصی دارد و تحقق مصادیق آموزش حقوق بشری و شناسایی و عینیت یافتن آنها به معنای پیش شرط‌های تحقق صلح است. حمایت از آموزش حقوق بشری یکی از ملزومات جهان امروز می‌باشد که در این بین، حق بر صلح از اهمیت خاصی برخوردار بوده و از سوی بسیاری از مجامع بین‌المللی و حتی ملی دارای جایگاه خاصی می‌باشد. با توجه به نیاز روزافزون امروز بشر به زندگی در صلح و آرامش و اساس این حق برای برخورداری از سایر حقوق چون: توسعه پایدار؛ کمک‌های بشر دوستانه و غیره، بررسی و بحث در رابطه با مقوله صلح و وظایف دولت در قبال آن از ضروریات به شمار آمده که در این نوشتار به آن خواهیم پرداخت. پژوهش حاضر به روش توصیفی و تحلیلی و با تکیه بر داده‌های منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از این است که ضرورت صلح در سطوح ملی و بین‌المللی در حفظ حقوق و کرامت بشری است. این تلاش‌ها در نقاشی‌های دوران انقلاب مشروطه نیز قابل مشاهده است.

اهداف پژوهش:

۱. بررسی وظایف دولت در راستای تضمین حق بر صلح و رعایت حقوق شهروندان.

۲. بررسی صلح و حقوق بشر در نقاشی‌های دوران انقلاب مشروطه.

سؤالات پژوهش:

۱. دولت‌های چه نقشی می‌توانند در ایجاد صلح و حفظ کرامت انسانی دارند؟

۲. در نقاشی‌های دوران مشروطه چه مقوله‌هایی از حقوق بشر وجود دارد؟

کلیدواژگان: هویت بشری، صلح، دوران مشروطه، هنر.

مدیریت زندگی جمعی، از زمان شکل‌گیری نخستین جوامع بشری از دغدغه‌های انسان بوده است که ابتدا در سایه رهبری و احد و سپس با اتکای به ایجاد دولت‌ها و نهادهای تلاش‌ها برای دستیابی به این مهم افزایش یافته است. شکل‌گیری نظریات نظام‌مند در زمینه آموزش حقوق بشری را می‌توان به قبل از قرن ۱۷ میلادی نسبت داد که طی گذشت سالیان توسعه یافته است. در این راستا، لاک به عنوان پایه‌گذار نظریه جدید آموزش حقوق بشری، بر این امر تاکید داشته که نوع بشر دارای حقوقی مشخص بوده و دولت‌ها اجازه نقض آنها را ندارند (سابین و همکاران، ۱۹۷۳: ۵۲۸). این حقوق جزو حقوق فطری افراد به شمار آمده و قبل از تشکیل جوامع مدنی و ایجاد قراردادهای اجتماعی که فرد حق اعمال و اجرای این حقوق طبیعی را به دولت واگذار می‌نماید، به صورت حقوق فردی وجود داشته‌اند (کوجیمنز، ۱۹۹۰: ۳۱۷) بر این پایه، تمامی انسان‌ها به دولتی قدرتمند برای هدایت و رهبری نیازمند می‌باشند (هایز، ۱۳۸۳: ۲۹۵) و لذا، دولت‌ها وظیفه منفعت رساندن به افراد را دارند و فرد وسیله‌ای برای منفعت دولت به شمار نمی‌آید (کوجیمنز، ۱۹۹۰: ۳۱۹) البته، با پیدایش نظریه آموزش حقوق بشری و درج آن در متون قانونی، مبانی آموزش حقوق بشری نیز در دو بعد میزان حمایت از حقوق انسان‌ها و همچنین، چگونگی عملکرد این حقوق توسعه یافته است (دنترز، ۱۹۹۲: ۷۵)، به‌طوری‌که، مبانی آموزش حقوق بشری حقوق جدیدی را برای افراد در نظر گرفته که براساس نیازهای در حال تغییر و فزاینده انسان‌ها بوده و موجب پویایی و توسعه آموزش حقوق بشری می‌شود. در این بین، ایده نسل سوم آموزش حقوق بشری را باید به عنوان دسته جدیدی از آموزش حقوق بشری به شمار آورد که توسط برخی از صاحب نظران در این حیطه مطرح شده و مشتمل بر حقوقی چون: حق بر صلح؛ حق بر توسعه؛ حق بر محیط زیست سالم و غیره می‌باشد (کوجیمنز، ۱۹۹۰: ۳۱۵). مقوله حق بر صلح و تضمین آن یکی از مبانی اصلی نسل سوم آموزش حقوق بشری است که در ادامه این نوشتار به بررسی وظایف دولت در قبال آن خواهیم پرداخت. در جامعه ایران از دوره قاجار و در جریان انقلاب مشروطه تلاش‌هایی برای ایجاد تحول در ساختاری سیاسی و به موازات آن حفظ حقوق و کرامت انسانی انجام گردید. این تحولات در برخی هنرهای این دوره تداوم یافته است لذا بررسی این مسئله و انعکاس آن در نقاشی‌های این دوره می‌توان نکاتی را درباره تحولات این دوره آشکار سازد.

درخصوص موضوع پژوهش حاضر تاکنون اثر مستقلی به رشته تحریر درنیامده است. در این راستا، محقق بر آن است تا به بررسی مسئله حق بر صلح و وظایف دولت در تضمین آن پرداخته و این مهم را به طور مبسوطی در حیطه بحث و بررسی قرار دهد و لذا، به این سوال پاسخ دهد که آیا دولت با احترام و حمایت از حقوق و امنیت شهروندان می‌تواند حق بر صلح آنها را تضمین کند؟ نکته دیگر این که مسئله حقوق بشر و صلح چه بازتابی در نقاشی‌های دوره قاجار داشته است. با توجه به اهمیت حق بر صلح و لزوم تضمین آن، می‌توان هدف اصلی این نوشتار را بررسی و کنکاش در حیطه وظایف دولت در احترام به آموزش حقوق بشری و تضمین حق بر صلح دانست که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و استفاده از منابع کتابخانه‌ای صورت گرفته است.

نتیجه‌گیری

مقوله صلح را باید یکی از مقولات مهم در حیطه حقوق بین‌الملل و حتی حقوق داخلی کشورها دانست که در اسناد آموزش حقوق بشری جایگاه خاصی دارد و تحقق مصادیق آموزش حقوق بشری و شناسایی و عینیت یافتن آنها به معنای پیش‌شرط‌های تحقق صلح است. به‌طوری‌که، زمانی می‌توان از صلح پایدار سخن گفت که کلیه زمینه‌های بروز نقض صلح از بین رفته باشند و پیش‌زمینه‌های لازم برای برقراری صلح در سطح ملی و بین‌المللی کشورها اعمال شوند. همچنین، باید خاطر نشان کرد که اعمال حق بر صلح به عنوان یکی از حقوق اصلی نسل سوم آموزش حقوق بشری نه تنها نیازمند به اجرای پیش‌شرط‌هایی در سطح ملی و بین‌المللی می‌باشد؛ بلکه، خود نیز دارای مرتبه‌ای والا در بین سایر حقوق است و به نوعی پایه و اساس دیگر حقوق به‌شمار می‌آید. به‌طوری‌که، برای رسیدن به توسعه پایدار در جهان هستی، داشتن محیط زیستی سالم، داشتن ارتباطات مناسب با افراد و حتی ارائه کمک‌ها و امدادهای بشر دوستانه، برپایی صلح در جوامع از ضروریات بوده و در صورت نبود صلح و امنیت بین کشورها در سطح خارجی در یا در داخل کشورها در سطح بین‌المللی نمی‌توان به هیچ یکی از حقوق مطرح شده دست یافت. لذا همانطور که بیان شد، علاوه بر مجامع بین‌المللی بسیاری از مجامع منطقه‌ای و داخلی کشورها نیز بر اهمیت حق بر صلح تاکید داشته و در قوانین خود این مقوله را از مولفه‌های اصلی حقوقی دانسته‌اند. قانونگذار ایران نیز با تدوین قوانینی چون: آیین دادرسی کیفری؛ قانون اساسی؛ قانون مدنی و منشور حقوق شهروندی به این مهم پرداخته و در خلال حق‌هایی چون: آزادی؛ عدالت؛ برابری؛ امنیت؛ آرامش، بر حق بر صلح نیز تاکید داشته است. لذا، قانونگذار ایران به مقوله صلح توجه خاصی داشته و در تلاش بوده است تا با احترام و حمایت از حقوق و امنیت شهروندان به تضمین حق بر صلح در کشور چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی بپردازد. رسیدن به یک مدل ملی حافظ صلح و زیست مسالمت آمیز تنها از طریق ایجاد چارچوب هنجاری شهروندمدار و کرامت باور ایرانی اسلامی و همچنین، سازگار با نظام هنجاری ایران محقق می‌شود. در این راستا، منشور حقوق شهروندی مصوب ۱۳۹۵ دولت را در رسیدن به هدف تضمین صلح یاری کرده و برای ایجاد آرامش و همبستگی ملی رعایت حقوق شهروندان را به عنوان برنامه و خط مشی دولت رهنمون می‌سازد؛ هرچند که قوانینی دیگر چون قانون اساسی نیز در این رابطه دارای عملکرد قابل قبولی می‌باشند. جامعه ما در شرایطی است که از میزان نقض آموزش حقوق بشری در آن کم نیست و خشونت و بی‌نظمی در برخی از شرایط از مواردی است که بسیاری از افراد جامعه را رنج می‌دهد. بی‌حرمتی به حقوق مردم و عدم توجه به خواسته‌های یکدیگر سبب بروز بسیاری از مسائل قانونی بین افراد جامعه شده و کثرت مراجعت به دادگاه‌ها را می‌توان به این دلیل دانست. در این بین، عدم اعتماد افراد به برخی عملکردهای دولت و عدم توجه به مبانی اصلی حقوقی در کشور، موجب شده است تا مقوله امنیت و آرامش در جامعه دستخوش تهدید شده و این امر می‌تواند به برپایی صلح پایدار نیز صدمه وارد کند. لذا، راه حل برقراری صلح و آرامش و محکم کردن پایه‌های آن در ایران متکثر از پاسداشت حقوق شهروندی است که تحقق‌پذیری منشور حقوق شهروندی می‌تواند ثبات، امیدواری، نشاط و اعتماد، رواداری و خشونت پرهیزی و مسالمت‌جویی را تضمین کند. اعمال قوانین به طور کامل و توجه به حقوق افراد در جامعه از جایگاه خاصی برخوردار بوده و نیاز به دقت عمل بیشتری دارد. لذا، باید چنین اذعان داشت که اعمال درست و مناسب تعهدات دولت در احترام و حمایت از حقوق و امنیت شهروندان، بدون شک تضمین‌کننده حق بر صلح چه به صورت فردی و چه به صورت جمعی خواهد بود. سیاست‌گذاری مناسب از سوی دولت در جهت

اعمال قوانین موجود و توجه هر چه بیشتر به تک تک افراد جامعه در ایران از جمله مواردی است که باید توسط دولت مورد توجه قرار گرفته و در راستای، حفظ کرامت و ارزش انسان‌ها بیشترین تلاش به عمل آید.

منابع

آگمنت، کارن؛ دارکینتن، کریچ پ. (۱۳۷۵). "تاثیر فرهنگ در مذاکرات چند جانبه"، ترجمه محمد علی شکوری، فصلنامه مطالعه سازمان ملل متحد، شماره ۲ و ۳.

افلاکی سورشجانی، میلاد؛ سپهران، کامران و مریدی، محمدرضا. (۱۳۹۶). «بررسی جهت‌گیری نظام نقاشی در دوران انقلاب مشروطه»، هنرهای زیبا-هنرهای تجسمی، شماره ۱، صص ۱۲۲-۱۰۷.

امیرارجمند، اردشیر. (۱۳۸۱). مجموعه اسناد بین‌المللی آموزش حقوق بشری، جلد ۱، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

برونو، برناردی. (۱۳۸۳). مردم‌سالاری در تاریخ و اندیشه غرب، ترجمه عباس باقری، تهران: نشر نی

بوشهری، جعفر. (۱۳۴۹). کلیات و حقوق اساسی ایران. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

پژوهشکده مطالعات راهبردی. (۱۳۷۸). گزیده مقالات سیاسی-امنیتی، جلد ۱، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

زارعی، کریم؛ شاملو، غلامرضا. (۱۳۹۷). «تبیین نقش تأثیرگذار قهوه‌خانه در جریان شکل‌گیری نقاشی قهوه‌خانه‌ای»، مطالعات باستان‌شناسانه، ش ۵، صص ۱۵۹-۱۴۳.

سیمود، مارتی نلیپست. (۱۳۸۳). دایره المعارف دموکراسی. ترجمه کامران فانی و نوراله مرادی، جلد ۲، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.

طباطبائی مؤتمنی، منوچهر. (۱۳۸۸). آزادی‌های عمومی و آموزش حقوق بشری، چاپ ۴، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

فلاح‌زاده، علی محمد. (۱۳۸۶). نسبت حقوق شهروندی و آموزش حقوق بشری، نشریه حقوقی دادگستری تهران، شماره ۵۸.

فتحی واجارگاه، کورش؛ واحد چوکده، سکینه. (۱۳۸۸). آموزش شهروندی در مدارس، تهران: نشر آیین.

قاری سید فاطمی، سید محمد. (۱۳۹۰). آموزش حقوق بشری در جهان معاصر: جستارهایی تحلیلی از حق‌ها و آزادی‌ها، چاپ ۳، تهران: انتشارات شهر دانش.

کاتوزیان، ناصر. (۱۳۸۶). مبانی حقوق عمومی، چاپ ۳، تهران: نشر میزان.

کوفی عنان. (۱۳۷۶). سخنرانی دبیر کل سازمان ملل متحد به مناسبت پنجاهمین سالگرد اعلامیه جهانی آموزش حقوق بشری در دانشگاه تهران در ۱۰ دسامبر ۱۹۹۷، تهران: نمایندگی سازمان ملل متحد در تهران.

مهريور، حسين. (۱۳۸۳). نظام بين المللى آموزش حقوق بشرى، چاپ ۲، تهران: انتشارات اطلاعات.

نجفى ابرندآبادى، على حسين. (۱۳۹۱). درباره امنیت شناسى، ديپاچه بر مديريت انسان مدار يك جرم، سودابه رضوانى، تهران: نشر ميزان.

هابز، توماس. (۱۳۸۳). لوياتان، ترجمه حسين بشيريه، چاپ ۳، تهران: انتشارات نشر نى.

Alston, P. (۱۹۸۴). Conjuring up new Human Rights: A Proposal for Quality Control, American Journal of International Law, ۷۸ (۱).

Boutros, B. G. (۱۹۹۲). An Agenda for Peace: Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping, United Nations.

Buergenthal, T., Kiss, A. (۱۹۹۱). la protection internationale des droits de l'homme, Kehl, Editions N. P. Engel.

Denters, E. (۱۹۹۲). the Right to Development in International Law, London: Martinu Nijhoff.

Douglas, R. (۲۰۰۳). the Human Right to Peace, Toronto: Novalis Press.

Epps, V. (۱۹۹۸). Peace and Democracy: The Link and the Policy Implications, ISLA Journal of International and Comparative Law, ۴(۲).

Forsythe, D. P. (۱۹۹۳) human rights and peace: international and national dimensions, University of Nebraska Press: Lincoln.

Franck, T. M. (۱۹۹۵). Fairness in International law and institutions, England: Oxford.